

**KRONOFOGDEMYNDIGHETENS
STÄLLNINGSTAGANDE**Datum
2014-05-26Nr
5/14/TSM
Dnr
832 1393-14/121**Rättegångskostnader i mål om ersättning enligt
lönegarantilagen**

För att ersättning för rättegångskostnader ska yrkas krävs att Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) åberopar de omständigheter som ligger bakom rättegångskostnadsyrkandet i lönegarantimålet. Rättegångskostnader i mål om ersättning enligt lönegarantilagen ska yrkas om Kronofogden motsätter sig att lönegaranti betalas ut med stöd av 7 b eller 9 b §§ lönegarantilagen. Ersättning för rättegångskostnader ska även yrkas vid uppenbara försök till missbruk av lönegarantiinstitutet som t.ex. vid bedrägliga förfaranden från arbetstagarens sida. Annars ska ersättning för rättegångskostnader inte yrkas. Yrkanden om ersättning för rättegångskostnad får inte framställas av processtaktiska skäl. När Kronofogden yrkar ersättning för rättegångskostnader ska dessa beräknas efter samma ersättningsgrund som enligt rättshjälpslagen.

När en dom som förpliktar en arbetstagare att betala rättegångskostnader har vunnit laga kraft, ska den betalningsskyldige krävas på betalning av hela beloppet. Påbörjad indrivning får bara avbrytas om ytterligare indrivningsåtgärder framstår som utsiktslösa eller oförsvärliga med hänsyn till kostnaderna. Den betalningsskyldige bör då underrättas om att fordringen regelbundet kommer att bevakas till dess att betalning sker. Ackordförslag får bara accepteras om det kan anses fördelaktigt för staten.

Detta ställningstagande börjar gälla den 26 maj 2014. Inför beslut har remittering skett till konkurstillsynen. Ställningstagandet har beslutats av verksamhetschefen Lena Bäcker efter föredragning av verksjuristerna Charlotte Hansson och Love Wilén Örnulf. Vid beredningen närvarade även verksamhetsutvecklaren Jörgen Tesch.

Lena Bäcker

**KRONOFOGDEMYNDIGHETENS
STÄLLNINGSTAGANDE**Datum
2014-05-26

Dnr

831 15910-14/121

RÄTTSLIG PROMEMORIA**1 Sammanfattning**

För att ersättning för rättegångskostnader ska yrkas krävs att Kronofogden åberopar de omständigheter som ligger bakom rättegångskostnadsyrkandet i lönegarantimålet. Rättegångskostnader i mål om ersättning enligt lönegarantilagen ska yrkas om Kronofogden motsätter sig att lönegaranti betalas ut med stöd av 7 b eller 9 b §§ lönegarantilagen. Ersättning för rättegångskostnader ska även yrkas vid uppenbara försök till missbruk av lönegarantiinstitutet som t.ex. vid bedrägliga förfaranden från arbetstagarens sida. Annars ska ersättning för rättegångskostnader inte yrkas. Yrkanden om ersättning för rättegångskostnad får inte framställas av processtaktiska skäl. När Kronofogden yrkar ersättning för rättegångskostnader ska dessa beräknas efter samma ersättningsgrund som enligt rättshjälpslagen.

2 Bakgrund, frågeställning och syfte

I mål om ersättning enligt den statliga lönegarantin har Kronofogden möjlighet att yrka ersättning för rättegångskostnader. Syftet med detta ställningstagande är att klargöra under vilka förutsättningar som konkurstillsynen ska yrka sådan ersättning. Ytterligare ett syfte är att klargöra hur den praktiska hanteringen av betalning och krav på betalning av rättegångskostnader ska gå till.

3 Gällande rätt m.m.**3.1 Yrkande om ersättning för rättegångskostnader**

Det framgår av 18 kap. 1 § rättegångsbalken att part, som tappar målet, ska ersätta motpartens rättegångskostnader, om inte annat är stadgat. Yrkande om ersättning för rättegångskostnad måste framställas innan handläggningen avslutas (se 18 kap. 4 § samma lag).

Av 33 § lönegarantilagen (1992:497) framgår att i lönegarantimål får domstolen bestämma att vardera parten ska bära sin rättegångskostnad, även om arbetstagaren har förlorat målet. Motiven till lönegarantilagen (prop. 1991/1992:139 s. 42) utgår från att huvudregeln är att staten inte begär ersättning för sina rättegångskostnader. Enligt motiven kan dock arbetstagaren i undantagsfall förpliktas att betala rättegångskostnader om rättens avgörande innebär att arbetstagaren har försökt att missbruka lönegarantin.

**KRONOFOGDEMYNDIGHETENS
STÄLLNINGSTAGANDE**

Datum
2014-05-26

Enligt 7 b § lönegarantilagen jämförd med 5 kap. 2 § konkurslagen ska betalning enligt garantin inte lämnas vid konkurs eller företagsrekonstruktion i den mån fordringen uppenbart överstiger vad som kan anses skäligt med hänsyn till gjord arbetsinsats, verksamhetens lönsamhet och omständigheterna i övrigt. Närstående till gäldenären får inte i något fall ersättning för längre tid tillbaka än ett år innan konkursansökningen kom in till tingsrätten.

Tillämpningsområdet för 7 b § lönegarantilagen har inskränkts genom NJA 2010 s. 434. I detta avgörande slog Högsta domstolen fast att bestämmelsen bara är tillämplig gentemot förfaranden som utgör missbruk enligt lönegarantidirektivet (2008/94/ EG), dvs. sådant otillbörligt handlande som skadar garantiinstitutionerna och som består i att på konstgjord väg skapa en lönefordran för att på så sätt rättsstridigt utlösa dessa institutioners betalningsskyldighet.

Enligt 9 b § lönegarantilagen ersätts inte lönefordran om det finns grundad anledning att anta att en av förutsättningarna för den anställning eller det anställningsvillkor på vilket fordran grundar sig, har varit att den skulle betalas helt eller delvis genom lönegarantin.

3.2 Indrivning av tilldömda rättegångskostnader

Rättegångskostnader i lönegarantimål fastställs genom dom. Därför torde sådana fordringar enligt 1 kap. 6 § utsökningsbalken verkställas som enskilda mål. Om domstolen har bestämt att arbetstagaren ska ersätta statens rättegångskostnad ska fordringen därmed hanteras i enlighet med förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar.

Kammarkollegiet har med stöd av 21 § förordningen om hantering av statliga fordringar, meddelat föreskrifter om hur förordningen ska verkställas. Dessa föreskrifter återfinns i Kammarkollegiets föreskrifter om hantering av statliga fordringar (KAMFS 2006:1).

Enligt 14 § förordningen om hantering av statliga fordringar får en myndighet medge den betalningsskyldige skäligt betalningsanstånd. Anstånd utöver ett år från förfallodagen får medges bara om det är till fördel för staten eller om det i övrigt finns synnerliga skäl. Enligt Kammarkollegiets föreskrifter ska överenskommelse om betalningsanstånd, alltid ska ha formen av en skriftlig amorteringsplan som sänds över till den betalningsskyldige för godkännande. Detta gäller även om överenskommelsen bara avser ett uppskov. Undantag görs bara för enstaka, kortvariga betalningsanstånd som får lämnas muntligen.

Enligt 15 § samma förordning som ovan, får en myndighet besluta att indrivningen ska avbrytas tills vidare om ytterligare indrivningsåtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och

**KRONOFOGDEMYNDIGHETENS
STÄLLNINGSTAGANDE**

Datum
2014-05-26

indrivning inte heller krävs från allmän synpunkt. Indrivningen ska då tas upp på nytt, om det visar sig att betalning kan fås utan större kostnader än vad som är skäligt. Av Kammarkollegiets föreskrifter framgår att den betalningsskyldige bör underrättas om att fordringen regelbundet kommer att bevakas till dess att betalning sker.

Förordningens 16 § stadgar att en myndighet får anta ett förslag om ackord, om det kan anses fördelaktigt för staten. Ett ackordsförslag som inte framställts i konkurs eller enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion får antas bara om övriga borgenärer som berörs av ackordet godkänner det. Enligt Kammarkollegiets föreskrifter får eftergift beslutas efter ansökan av den betalningsskyldige.

Enligt 17 § får en myndighet helt eller delvis efterge en fordran, om det på grund av den betalningsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning. Kammarkollegiets föreskrifter innebär här att eftergift får beslutas efter ansökan av den betalningsskyldige.

Slutligen framgår av förordningens 19 § att en myndighet, innan den beslutar att avbryta indrivningsförsök, anta ackordsförslag eller efterge en fordran, ska samråda med Kammarkollegiet. Detsamma gäller innan myndigheten beslutar att ansöka om att en betalningsskyldig ska försättas i konkurs. Kammarkollegiet har här begränsat samrådsskyldigheten till att bara gälla fall där kapitalbeloppet överstiger ett basbelopp. Om en myndighet har flera fordringar gäller det sammanlagda kapitalbeloppet.

Enligt förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten 5 § ska grundavgift tas ut om det inte föreligger något undantag enligt 5 a-e §§. Något undantag föreligger inte från att ta ut grundavgiften från arbetstagaren. I andra mål där Kronofogden själv är sökande tas ingen grundavgift ut av kronofogdemyndigheten i de fall då avgiften inte betalas eller kan utmätas hos gäldenären, (jfr. Inregs handbok avsnitt 3.1.15 Faktura från KFM som avser faktura på förrättningskostnader).

4 Kronofogdens bedömning

4.1 Yrkanden om ersättning för rättegångskostnader

Av motiven till lönegarantilagen framgår att staten bara kan få ersättning för rättegångskostnader i undantagsfall och att staten normalt inte förväntas yrka sådan. Detta ger vid handen att Kronofogden bör vara restriktiv med krav på ersättning. Restriktiviteten är också logiskt eftersom det är fråga om en skyddslagstiftning för arbetstagarna. Vid bedömningen av om Kronofogden ska yrka ersättning för rättegångskostnader måste också finnas i åtanke att de flesta

**KRONOFOGDEMYNDIGHETENS
STÄLLNINGSTAGANDE**Datum
2014-05-26

arbetstagare har dålig insyn i rättsväsendet i allmänhet och måste ha mycket svårt att göra en prognos över hur sannolikt det är att han eller hon kommer att få rätt. Däremot är det alltid angeläget att motverka uppsåtligt missbruk av lönegarantiinstitutet, särskilt när det är fråga om brottslig verksamhet. Motiven öppnar också för att yrka ersättning för rättegångskostnader vid missbrukssituationer.

För att ersättning för rättegångskostnader ska yrkas krävs att Kronofogden åberopar de omständigheter som ligger bakom rättegångskostnadsyrkandet i lönegarantimålet. Både 7 b (som den är tillämplig enligt NJA 2010 s. 434) och 9 b §§ lönegarantilagen kan sägas ta sikte på missbruksförfaranden från arbetstagarens sida. Kronofogden ska därför yrka ersättning för rättegångskostnader om den motsätter sig att lönegaranti betalas ut med stöd av någon av dessa bestämmelser. Ersättning för rättegångskostnader ska även yrkas vid uppenbara försök till missbruk av lönegarantiinstitutet som t.ex. vid bedrägliga förfaranden från arbetstagarens sida. Annars ska ersättning för rättegångskostnader inte yrkas.

Det allmänna kravet på saklighet i 1 kap. 9 § regeringsformen innebär att Konkurstillsynen även bör vara saklig vid upplysningar om sannolikheten för att yrkade rättegångskostnader ska dömas ut. Detta kan särskilt få betydelse vid förlikningsförhandlingar. Yrkanden om ersättning för rättegångskostnad får därför inte framställas av processtaktiska skäl.

Konkurstillsynen ska yrka ersättning till ett belopp som motsvarar den ersättning som skulle ha betalats till ett ombud enligt 27 § rättshjälpslagen (1996:1619). Yrkandet ska avse nedlagda timmar och ersättning för kostnader för resor m.m. I förenklade tvistemål (omtvistat belopp uppgår till högst halva basbeloppet) kan ersättningen avse endast en timmes arbete enligt rättshjälpstaxan.

Det är möjligt att framställa yrkande om ersättning för rättegångskostnader när som helst under processen så länge handläggningen av målet inte har avslutats. Det är också möjligt att under denna tid när som helst frånfalla ett tidigare yrkande. Dessa möjligheter bör utnyttjas om frågan i målet ändrar karaktär. Om konkurstillsynen tidigt i processen anger vilket belopp som yrkas bör den tillägga att det yrkade beloppet kan komma att ändras.

4.2 Indrivning av tilldömda rättegångskostnader

Reglerna om hantering av statliga fordringar är stränga. Detta torde särskilt gälla när det är fråga om fordringar som beror på att någon har missbrukat en statlig trygghetslagstiftning. Det finns därför mycket begränsade möjligheter att sätta ned fordringar som har uppkommit på grund av tilldömd rättegångsersättning.

**KRONOFOGDEMYNDIGHETENS
STÄLLNINGSTAGANDE**Datum
2014-05-26

När en dom där en arbetstagare har dömts att betala rättegångskostnader har vunnit laga kraft, ska arbetstagaren krävas på betalning på hela beloppet. Ett faktureringsunderlag ska snarast efter laga kraft skickas till Statens servicecenter, som sköter faktureringen. Mall för sådant underlag finns att hämta på intranätet enligt följande: Ämnen/Ekonomiadmin/Blanketter/Faktureringsunderlag. Om arbetstagaren har ombud bör räkning ställas till denne.

Om betalning inte sker ska indrivning genast ta vid. Påbörjad indrivning får bara avbrytas om ytterligare indrivningsåtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna. Den betalningsskyldige bör då underrättas om att fordringen regelbundet kommer att bevakas till dess att betalning sker. Ackordförslag får bara accepteras om det kan anses fördelaktigt för staten. Eftersom det regelmässigt kan anses påkallat ur allmän synpunkt att driva in tilldömda rättegångskostnader, torde det mycket sällan vara uppenbart oskäligt att driva in någon del av fordringen. Det kan därför knappast bli fråga om att efterge fordringar.

Enligt Kronofogdens delegationsordning ska beslut om att begära verkställighet av tilldömda rättegångskostnader, samt om att avbryta indrivning, acceptera ackordförslag och att efterge fordringar fattas av kronofogde. Om det är fråga om att efterge en fordran avseende rättegångskostnader måste samråd ske med enhetschefen för konkurstillsynen. Det är viktigt att komma ihåg att samråd även ska ske med Kammarkollegiet om det är fråga om att avbryta indrivning, acceptera ackordförslag eller att efterge fordringar när fordran uppgår till mer än ett basbelopp.

**4.3 Kronofogden åläggs att betala ersättning för
rättegångskostnader**

Utbetalning av kostnadsersättning administreras av Statens Servicecenter. Den som har fört processen fyller i en blankett som kan hittas på intranätet under: Ämnen/Ekonomiadmin/Blanketter/Utbetalning KFM. Kostnaderna ska konteras på kostnadsställe 832419, vilket är konkurstillsynens gemensamma kostnadsställe. Som ”kostnadsbärare/dim 2” anges 71205 (lönegarantiprocess) och som ”fin/dim 3” anges 332. Utbetalningen ska atteras av enhetschefen för konkurstillsynen.